

ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ ДИЗАЙНУ І МИСТЕЦТВ

Факультет	Дизайн	Рівень вищої освіти	перший (бакалавр)
Кафедра	Дизайн середовища	Рік навчання	2
Галузь знань	02 Культура і мистецтво	Вид дисципліни	обов'язкова
Спеціальність	022 Дизайн	Семестри	3

РОБОТА В МАТЕРІАЛІ

Семестр 2 (січень-травень 2023/24 н.р.)

Лектор	Босий Іван Михайлович , кандидат мистецтвознавства, старший викладач кафедри «Дизайн середовища» ХДАДМ
E-mail	kafedra.inob@gmail.com
Заняття	за розкладом в ауд. 105 (корпус 2) та online.
Адреса	61002, Харків, вул. Мистецтв, 8, корпус 2, поверх 2, ауд. 204
Телефон	(057) 706-02-46 (кафедра «Дизайн середовища»)

КОМУНІКАЦІЯ З ВИКЛАДАЧЕМ

Поза заняттями офіційним каналом комунікації з викладачем є електронні листи (тільки у робочі дні до 18-00). Умови листування:

- ☉ в *темі* листа обов'язково має бути зазначена назва дисципліни;
- ☉ в полі тексту листа позначити ПІБ студента, який звертається (анонімні листи не розглядаються);
- ☉ файли підписувати таким чином: *прізвище_завдання*. Розширення: *текст* — *doc, docx, ілюстрації* — *jpeg, pdf*.

Окрім роздруків для аудиторних занять, роботи для рубіжного контролю мають бути надіслані на пошту викладача. Обговорення проблем, пов'язаних із дисципліною, у коридорах академії не припустимі. Консультування з викладачем в стінах академії відбуваються у визначені дні та години.

ПЕРЕДУМОВИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Дисципліна має обов'язкові передумови для вивчення, це дисципліни: «Основи проєктування інтер'єрів і меблів», «Основи композиції і проєктної графіки», «Кольорознавство», «Матеріалознавство та технології в дизайні предметно-просторового середовища». Студент отримує повну підтримку при опрацюванні матеріалу обов'язкової дисципліни та підготовки її практичної/методичної стратегії. Студент може для ознайомлення запропонувати теми для опрацювання матеріалу, пов'язаного з загальною тематикою курсу.

НАВЧАЛЬНІ МАТЕРІАЛИ

Базою навчального тезаурусу дисципліни "Робота в матеріалі" є складений за авторською методикою, напрацьованою викладачами кафедри «Дизайн середовища», курс практичних занять, який охоплює історичні та сучасні дані (прикладні розробки), а також розкриває

сутність процесів, що відбуваються при створенні об'ємної композиції з використанням вторинних матеріалів. Матеріал ілюструється відповідними зразками на екрані у цифровому форматі. Склад дисципліни передбачає необхідність методичних рекомендацій. Студентам надається перелік рекомендованої для опрацювання основної та додаткової літератури (монографії, книги, навчальні посібники, періодичні видання) і джерел Інтернету (див. Список рекомендованої літератури). Дисципліна викладається українською мовою із застосуванням інших мов (англійської) задля більш природного тлумачення певних дефініцій, спеціальних термінів та першоджерел.

ПОСИЛАННЯ НА МАТЕРІАЛИ

Додаткові навчально-інформаційні матеріали, у тому числі актуальні проєктні розробки з дизайну та архітектури, дані про авторів, дизайнерські школи, творчі групи і т. ін. можна переглянути у мережі Інтернет. Відповідні посилання на потрібний сайт (Link – код в HTML або PHP документі) надаються викладачем під час занять, або за проханням студента після закінчення лекції, а також в процесі електронного листування.

Свої додаткові навчальні матеріали, пошукові ескізи тощо можна запропонувати переглянути за електронною адресою: viktorseverin21@gmail.com

НЕОБХІДНЕ ОБЛАДНАННЯ

Для створення пошукових ескізів - білі аркуші формату А4 та графічні матеріали (за вибором студента). Комп'ютерна техніка (ноутбук, планшет тощо) з можливістю виходу до мережі Інтернет. Для іноземних студентів, які недостатньо володіють державною мовою України пропонується використання необхідних для паралельного перекладу гаджетів (смартфону, планшету, ноутбуку). Головною програмою, необхідною для опанування практичного матеріалу та створення авторської дизайн-пропозиції є ArchiCAD, 3ds max, CorelDRAW. Проведення занять в системі ON-LINE – в програмах Meet, Skype та через електронну пошту.

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ КУРСУ

Мета дисципліни полягає в поглибленні професійних компетенцій студентів шляхом надання їм певного обсягу знань і умінь щодо умінь використання різних вторинних матеріалів при створенні фронтальної, об'ємної композиції на задану тему. На заняттях студенти набувають навички в сфері практичної дизайнерської діяльності з можливістю подальшого втілення результатів роботи в дизайн-простір (інтер'єрний та екстер'єрний). Опанування цих знань та вмінь посилює професійні компетенції і збагачує їх тезаурус матеріалами, які необхідні для підготовки дизайнерів інтер'єру.

Основними завданнями вивчення дисципліни є:

- ☉ сформувавати у студентів стійку мотивацію до вивчення дисципліни та потребу в систематизації знань в цій галузі;
- ☉ сформувавати практичні вміння й навички при роботі з використанням вторинних матеріалів при створенні композицій на задану тему;
- ☉ навчити поєднувати комплекс знань і умінь володіння технологіями при створенні композицій з використанням вторинних матеріалів з образним рішенням інтер'єрів, чи екстер'єрів, що проєктуються.

ОПИС І СТРУКТУРА ДИСЦИПЛІНИ

Дисципліна вивчається протягом четвертого семестру 2 курсу (3 кредити ECTS, 90 навчальних годин, з них: аудиторні практичні (45 годин), самостійна робота (45 годин). Структура дисципліни складається з 2-х модулів в осінньому семестрі. Програмна задача кожного модулю полягає у наданні викладачем та опануванні студентами практичних навичок володіння технологією виконання фронтальної та об'ємної композицій на задану тему з використанням вторинних матеріалів; можливістю участі творчими роботами в міжнародних конкурсах; формування вміння поєднувати комплекс знань і умінь та володіння різних за призначенням вторинними матеріалами з образним рішенням інтер'єрів та екстер'єрів, що проєктуються. Рубіжна перевірка рівня і якості отриманих знань здійснюється у процесі перегляду виконання етапів роботи, підсумкова – під час екзаменаційного перегляду. Дисципліна структурується з 2-х модулів, які містять 11 тем.

МОДУЛЬ 1. ФРОНТАЛЬНА КОМПОЗИЦІЯ З ВИКОРИСТАННЯМ ВТОРИННИХ МАТЕРІАЛІВ

Тема 1. Вступна бесіда. Створення фронтальної композиції з використанням вторинних матеріалів.

Тема 2. Збір матеріалів, аналогів, зарисовки окремих елементів з використанням вторинних матеріалів.

Тема 3. Виконання клаузури на образне рішення, концепція.

Тема 4. Виконання пошукових ескізів кольорового та образного рішення з використанням вторинних матеріалів.

Тема 5. Виконання в матеріалі фронтальної композиції з використанням вторинних матеріалів.

Тема 6. Завершення в матеріалі фронтальної композиції з використанням вторинних матеріалів.

МОДУЛЬ 2. ОБ'ЄМНА КОМПОЗИЦІЯ З ВИКОРИСТАННЯМ ВТОРИННИХ МАТЕРІАЛІВ

Тема 7. Виконання клаузури на рішення об'ємної композиції з використанням вторинних матеріалів.

Тема 8. Виконання пошукових ескізів образного рішення з використанням вторинних матеріалів.

Тема 9. Креслення ортогональних проєкцій одного з варіантів формоутворення.

Тема 10. Виконання в матеріалі об'ємної композиції з використанням вторинних матеріалів.

Тема 11. Завершення творчої роботи.

ФОРМАТ ДИСЦИПЛІНИ

Теми і зміст матеріалу розкриваються у процесі проведення практичних занять. Самостійна робота студента складається з доопрацювання виконання практичних завдань, які є елементами модулів, тобто: ескізування, пошуки рішення, завершення роботи та підготовка до переглядів, а також (за бажанням) написання тез доповідей для участі в студентських наукових конференціях.

ФОРМАТ СЕМЕСТРОВОГО КОНТРОЛЮ

Формою контролю є екзаменаційний перегляд. Для отримання оцінки екзамену достатньо пройти рубіжні етапи контролю у формі модульних /поточних перевірок процесів практичної та самостійної роботи. Для тих студентів, які бажають покращити результат, передбачені письмові роботи з підготовки тез конференцій за обраними темами дисципліни (5 балів).

МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

При вивченні дисципліни «Робота в матеріалі» застосовано наступні методи контролю та самоконтролю, зокрема:

- ☉ методи контролю аналітичних навичок: перевірка самостійно виконаної графоаналітичної та пошукової роботи;
- ☉ рубіжний, підсумковий.

Форма організації контролю : індивідуальний контроль за результатами засвоєння знань
Рубіжний контроль:

- ☉ 1 модуль: рейтинговий перегляд 8 навчального тижня;
- ☉ 2 модуль: рейтинговий перегляд наприкінці 15 навчального тижня;

Підсумковий контроль засвоєння знань здійснюється у формі екзаменаційного перегляду.

РОЗПОДІЛ БАЛІВ

Модуль 1						Модуль 2					ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ ПЕРЕГЛЯД	СУМА
T.1	T.2	T.3	T.4	T.5	T.6	T.7	T.8	T.9	T.10	T.11		
0-45						0-45					10	100

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ

За п'ятибальною системою	1-й модуль	2-й модуль	Екзам. перегляд	Шкала ХДАДМ	За націон. оцінкою	За шкалою ESTS
5	44-45	44-45	10	96-100	Відмінно	A
5-	40-43	41-43	9	90-95		A
4+	37-40	37-41	8	82-89	Добре	B
4	34-37	34-37	7	75-81		C
3+	29-34	29-34	6	64-74	Задовільно	D
3	27-28	28-29	5	60-63		E
2	16-27	16-28	3-4	35-59	Незадовільно	FX

					(повторне перескладання)	
1	0-16	1-16	0-2	1-34	Незадовільно	F

ПРАВИЛА ВИКЛАДАЧА

Дисциплінарна та організаційна відповідальність. Викладач несе відповідальність за координацію процесу занять, а також створення атмосфери, сприятливої до відвертої дискусії із студентами та пошуку необхідних питань з дисципліни. Особливу увагу викладач повинен приділити досягненню програмних результатів навчання дисципліни. В разі необхідності викладач має право на оновлення змісту навчальної дисципліни на основі інноваційних досягнень і сучасних практик у відповідній галузі, про що повинен попередити студентів. Особисті погляди викладача з тих чи інших питань не мають бути перешкодою для реалізації студентами процесу навчання.

Викладач повинен створити безпечні та комфортні умови для реалізації процесу навчання особам з особливими потребами здоров'я (в межах означеної аудиторії).

Міжособистісна відповідальність. У разі відрядження, хвороби тощо викладач має право перенести заняття на вільний день за попередньою узгодженістю з керівництвом та студентами.

ПРАВИЛА СТУДЕНТА

Під час занять студент повинен обов'язково вимкнути звук мобільних телефонів. За необхідності він має право на дозвіл вийти з аудиторії (окрім заліку або екзамену). Вітається власна думка з теми заняття, яка базується на аргументованій відповіді та доказах, зібраних під час практичних або самостійних занять.

ПОЛІТИКА ВІДВІДУВАНOSTІ

Недопустимі пропуски занять без поважних причин (причини пропуску мають бути підтверджені необхідними документами або попередженням викладача). Не вітаються запізнення на заняття. Самостійне відпрацювання обраної теми з дисципліни «Робота в матеріалі» відбувається в разі відсутності студента на заняттях з будь-яких поважних причин.

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

Студенти зобов'язані дотримуватися правил академічної доброчесності (у своїх доповідях, у концептуальному рішенні проєктної пропозиції тощо). Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються. Якщо під час рубіжного контролю студент відсутній, він втрачає право отримати бали за проєкт. Наступним кроком рубіжного контролю є отримання хвостовки із вказаною датою перездачі проєкту.

Корисні посилання: <https://законодавство.com/zakon-ukrajiny/stattya-akademichnadobrochesnist-325783.html> <https://saiup.org.ua/novyny/akademichna-dobrochesnist-shho-v-uchniv-ta-studentiv-na-dumtsi/>

РОЗКЛАД КУРСУ

Дата	Тема	Вид заняття	Зміст	Години	Рубіжний контроль	Деталі
МОДУЛЬ 1. ФРОНТАЛЬНА КОМПОЗИЦІЯ З ВИКОРИСТАННЯМ ВТОРИННИХ МАТЕРІАЛІВ						
01.09.23 - 27.10.23	1	практичні	Вступна бесіда. Видача завдання на створення фронтальної композиції з використанням вторинних матеріалів	4	Консультації з викладачем за темою проєкту	
	2	практичні/ самостійні	Збір матеріалів, аналогів, зарисовки окремих елементів з використанням вторинних матеріалів	4/4	Консультації з викладачем за темою проєкту	Пошукові ескізи приносять ся на заняття
	3	практичні/ самостійні	Виконання клазури на образне рішення, концепція	4/4	Консультації з викладачем за темою проєкту	пошукові ескізи приносять ся на заняття
	4	практичні/ самостійні	Виконання пошукових ескізів кольорового та образного рішення з використанням вторинних матеріалів	4/4	Консультації з викладачем за темою проєкту	Пошукові ескізи приносять ся на заняття
	5	практичні/ самостійні	Виконання в матеріалі фронтальної композиції з використанням вторинних матеріалів	6/4	Консультації з викладачем за темою проєкту	Пошукові ескізи приносять ся на заняття
	6	практичні/ самостійні	Завершення в матеріалі фронтальної композиції з використанням вторинних матеріалів	4/4	Консультації з викладачем за темою проєкту	Пошукові ескізи приносять ся на заняття
МОДУЛЬ 2. ОБ'ЄМНА КОМПОЗИЦІЯ З ВИКОРИСТАННЯМ ВТОРИННИХ МАТЕРІАЛІВ						
27.10.23 - 14.12.23	7	практичні/ самостійні	Виконання клазури на рішення об'ємної композиції з використанням вторинних матеріалів	4/4	Консультації з викладачем за темою проєкту	Письмово, пошукові ескізи приносять ся на заняття

8	практичні/ самостійні	Виконання пошукових ескізів образного рішення з використанням вторинних матеріалів	4/4	Консультації з викладачем за темою проєкту	Пошукові ескізи приносять ся на заняття
9	практичні/ самостійні	Викреслення ортогональних проєкцій одного з варіантів формоутворення	4/4	Консультації з викладачем за темою проєкту	Пошукові ескізи приносять ся на заняття
10	практичні/ самостійні	Виконання в матеріалі об'ємної композиції з використанням вторинних матеріалів	4/6	Консультації з викладачем за темою проєкту	Пошукові ескізи приносять ся на заняття
11	практичні/ самостійні	Завершення творчої роботи	3/7	Консультації з викладачем за темою проєкту	Пошукові ескізи приносять ся на заняття

1 МОДУЛЬ. ФРОНТАЛЬНА КОМПОЗИЦІЯ З ВИКОРИСТАННЯМ ВТОРИННИХ МАТЕРІАЛІВ

- ☉ Клазура. Образне рішення фронтальної композиції на задану тему (формат А4).
- ☉ 2 альбоми: Збір аналогів – 20 варіантів, концепція, пошукові ескізи.
- ☉ Фронтальна композиція з використанням вторинних матеріалів (30 x 40 см)

2 МОДУЛЬ. ОБ'ЄМНА КОМПОЗИЦІЯ З ВИКОРИСТАННЯМ ВТОРИННИХ МАТЕРІАЛІВ

- ☉ Клазура. Образне рішення об'ємної композиції з використанням вторинних матеріалів (формат А3).
- ☉ Альбоми: Збір аналогів – 20 варіантів, концепція, пошукові ескізи.
- ☉ На планшеті 80 x 80 см (акварель, лайнер, олівець), виконується креслення ортогональних проєкцій одного з варіантів формоутворення, концепція, пропорційна схема, перспективне зображення об'ємної композиції.
- ☉ Об'ємна композиція з використанням вторинних матеріалів (30 см).

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ ПЕРЕГЛЯД

- ☉ Фронтальна композиція з використанням вторинних матеріалів (30 x 40 см)
- ☉ На планшеті 80 x 80 см (акварель, лайнер, олівець), виконується креслення ортогональних проєкцій одного з варіантів формоутворення, концепція, пропорційна схема, перспективне зображення об'ємної композиції.
- ☉ Об'ємна композиція з використанням вторинних матеріалів (30 см).

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Бали				Критерії оцінювання
	0-45	0-45	0-10	
A+	44-45	44-45	10	Студент в повному обсязі опанував матеріал практичного та самостійного курсу, проявив креативне мислення при виконанні завдань, логічно обґрунтував послідовність виконання необхідних завдань, професійно виконав усі етапи завдання, додатково брав участь у доповіді конференції з обраної теми.
A	41-44	42-44	9	Студент в повному обсязі опанував матеріал теми. Графічна подача акуратна, професійна, без помилок.
A-	40	41	9	Студент в повному обсязі опанував матеріал теми, подача акуратна, без помилок.
B	37-40	37-41	8	Студент добре опанував обсяг матеріалу практичного та самостійного курсу, творчо та якісно виконав усі поставлені завдання, але при цьому робота має незначні недоліки.
C	34-37	34-37	7	Студент в цілому добре опанував матеріал практичного та самостійного курсу, творчо та якісно виконав більшість поставлених завдань, але виконана робота має суттєві недоліки.
D	29-34	29-34	6	Студент в недостатньому обсязі опанував матеріал практичного та самостійного курсу, вирішив в цілому основні поставлені завдання, але виконана робота має значні недоліки (відсутність концепції, творчого підходу, неякісна графічна подача проекту тощо).
E	27-29	28-29	5	Студент в недостатньому обсязі опанував матеріал практичного та самостійного курсу, вирішив в цілому основні поставлені завдання, але виконана робота має багато значних недоліків (відсутність змістовного аналізу аналогів, обґрунтування концепції завдання, помилки в обробці графічного матеріалу, несвоєчасна подача виконаної роботи на екзамен без поважної причини тощо).
FX	0-27	0-28	0-4	Пропуск рубіжного контролю

СИСТЕМА БОНУСІВ

Передбачено додаткові бали за активність студента під час практичних занять, виступ на конференції за темою проекту (5балів).

КОМПЕТЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ, ЯКІ МАЮТЬ БУТИ СФОРМОВАНІ В РЕЗУЛЬТАТІ ОСВОЄННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Інтегральна компетентність (ІК): Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі дизайну, або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій і методів дизайну та характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності(ЗК)	Програмні результати навчання (РН)
<p>ЗК 1. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.</p> <p>ЗК 2. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, такі письмово.</p> <p>ЗК 4. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.</p> <p>ЗК 6. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.</p> <p>ЗК 9. Здатність зберігати та примножувати культурно-мистецькі, екологічні, моральні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій.</p>	<p>РН 1. Застосовувати набуті знання і розуміння предметної області та фери професійної діяльності у практичних ситуаціях.</p> <p>РН 6. Усвідомлювати відповідальність за якість виконуваних робіт, забезпечувати виконання завдання на високому професійному рівні.</p> <p>РН 11. Розробляти композиційне вирішення об'єктів дизайну у відповідних техніках і матеріалах.</p> <p>РН 16. Враховувати властивості матеріалів та конструктивних побудов, застосовувати новітні технології у професійній діяльності.</p>
<p>Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК)</p>	
<p>СК 2. Здатність здійснювати формоутворення, макетування і моделювання об'єктів дизайну.</p> <p>СК 6. Здатність застосовувати у проектно художній діяльності спеціальні техніки та технології роботи у відповідних матеріалах (за спеціалізаціями).</p>	

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова:

1. Близнюк М. Екологічний дизайн: теоретичні основи, принципи, освітня складова. Вісник Львівської національної академії мистецтв. 2017. Вип. 33. С. 141–153.
2. Бойчук О. Чинник системності в інноваційному дизайні. // Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв. No5. 2019. С. 5-11.
3. Босий І.М., Брижаченко Н.С. Технології створення арт-об'єктів з деревини (на прикладі робіт студентів кафедри дизайну середовища ХДАДМ) Мистецтвознавчі записки: Зб. наук. праць. Вип. 35. Київ : ІДЕЯ ПРИНТ, 2019. С. 124-131.
4. Брижаченко Н.С., Босий І.М., Трегуб Н.Є. Застосування верстатів з числовим програмним керуванням в процесі професійної підготовки дизайнера середовища (на прикладі створення інтер'єрних арт-об'єктів). Актуальні питання гуманітарних наук. Драгобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка / [редактори-упорядники М. Пантюк, А. Душний, І. Зимомря]. – Дрогобич: Видавничий дім «Гельветика», 2020. – Вип. 33. Том 1. – С. 20-26. – Режим доступу до http://www.aphn-journal.in.ua/archive/33_2020/part_1/6.pdf
5. Зиміна С.Б. Стилї інтер'єру / Зиміна С.Б. К.: Довіра, 2018. 360 с.
6. Кривуц С.В., Пікущий О. Дерево в сучасному дизайні середовища: традиційний та інноваційний підходи // Матеріали міжнародної науково-практичн. конференції

- «Topical issues of modern science, society and education». SPC “Sci-conf.com.ua”, Kharkiv, Ukraine. 2021, С.961-964.
7. Пилипчук О.Д., Кривенко О.В. Використання сучасних напрямків образотворчого мистецтва у проектно-дизайнерській практиці як засобів організації естетичного предметно-просторового середовища. Збірник наукових праць. “Містобудування та територіальне планування”. Київ: КНУБА. 2020. Вип. № 75. С. 317–327.
 8. Рижова І.С., Прусак В.Ф., Мигаль С.П., Резанова Н.О. Дизайн середовища: Словник довідник / За ред. д. філос. н. проф. І.С. Рижової. Львів: Простір-М., 2017. 360 с.
 9. Сталий розвиток: захист навколишнього середовища. Енергоощадність. Збалансоване природокористування: Колективна монографія / за наук. ред. д.т.н., проф. Мальованого М.С. Львів: ТЗОВ «ЗУКЦ», 2020. 649 с. (співавтори Моргун О.В., Трегуб Н.Є., Бондаренко В.В., Босий І.М.).
 10. Сьомка С. В., Антонович Є. А. Дизайн інтер'єру, меблів та обладнання : підручник. Київ : Видавництво «Ліра-К», 2018. 400 с.

Допоміжна:

1. Гиберт В., Лопес Х., Ордоньес Х. Маркетри [пер. Л. Харченко]: Арт-Родник. 2000. 68 с.
2. Губаль Б. Композиція в дизайні. Одно-, дво- і тривимірний простір. ІваноФранківськ: ПЦ Матвей, 2011. 240с.
3. Даниленко В.Я. Дизайн. Харків: Видавництво ХДАДМ, 2003. 320 с. 5.
4. Костенко Т.В. Основи композиції та тривимірного формоутворення: навчально-методичний посібник / Т.В. Костенко. – Харків. ХДАДМ, 2003. 256 с.
5. Михайленко В. Є. Інженерна та комп'ютерна графіка : підруч. для студ. ВНЗ // В. Є. Михайленко, В. В. Ванін, С. М. Ковальов. 5-те вид. К.: Каравела, 2010. 360 с.
6. Поліщук О. П. Художнє мислення: естетико-культурологічний дискурс : монографія. Київ : Парапан, 2007. 207 с.
7. Пушкарьова К.К., Кочевих М.О., Гончар О.А., Бондаренко О.П. Матеріалознавство (для архітекторів та дизайнерів): Підручник / За редакцією д.т.н. проф. К.К. Пушкарьової. – К.: Видавництво «Ліра-К», 2012. 592 с.:іл.
8. Шумега С. С. Дизайн. Історія зародження та розвитку дизайну. Історія дизайну меблів та інтер'єра: Навчальний посібник. К. : Центр нав. літератури, 2004. 298. с.